

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/dodatki-historyczne-do/163748,PZPR-w-województwie-kieleckim-Dodatek-prasowy-PDF.html>
27.02.2026, 11:29

PZPR w województwie kieleckim. Dodatek prasowy [PDF]

„Nasza Historia – Świętokrzyskie”. Wydawnictwo Delegatury IPN w Kielcach poświęcone organizacji i funkcjonowaniu PZPR w woj. kieleckim

29.04.2022

W numerze:

- *PZPR kierowała wszystkimi dziedzinami życia w województwie*. Rozmowa z prof. Adamem Massalskim z Delegatury IPN w Kielcach i Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach
Polska Zjednoczona Partia Robotnicza stanowiła centrum życia politycznego w powojennej Polsce. Organizacja oraz zasady jej funkcjonowania były oparte na wzorcach sowieckich. Sprawowała władzę w kraju w latach 1948-1990 stopniowo zawłaszczając i podporządkowując życie polityczne, gospodarcze i społeczne w kraju.
- *dr Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki, Stalinizm. Podbój społeczeństwa polskiego*
W latach 1944-1956 prowadzona była w Polsce brutalna walka ze organizacjami i środowiskami uznanymi przez władzę komunistyczną za wrogie lub nieprzychylne. W pierwszej fazie doszło do pacyfikacji podziemia zbrojnego oraz likwidacji Polskiego Stronnictwa Ludowego, następnie przystąpiono do prowadzenia działań przeciwko Kościołowi.
- *Marek Jończyk, Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Kielcach*
Komitet Wojewódzki PZPR w Kielcach był lokalnym centrum życia politycznego w województwie kieleckim. W latach 1948–1990 pracami Komitetu kierowało jedenastu pierwszych sekretarzy. Rozbudowana struktura organizacyjna opierająca się na sieci Wydziałów oraz liczny zespół pracowników (tzw. aparat partyjny) zapewniał PZPR możliwość sprawowania funkcji kierowniczej i kontrolnej.
- *dr Marzena Grosicka, Komitet Wojewódzki PZPR w Kielcach wobec młodego pokolenia Polaków*
Przez cały okres istnienia tzw. Polski ludowej młode generacje Polaków znajdowały się w zainteresowaniu władz partyjnych. W kwietniu 1948 r. doszło do jednego z pierwszych tzw. zjednoczeń i utworzenia Związku Młodzieży Polskiej.
- *dr Michał Zawisza, Społeczeństwo Kielecczyzny wobec stalinowskich kampanii propagandowych*
Głównym zadaniem propagandy pozostaje kreowanie obrazu rzeczywistości. W okresie Polski Ludowej władze państwowe przeprowadziły szereg kampanii propagandowych. Pomimo znacznych nakładów finansowych i organizacyjnych społeczeństwo potrafiło dostrzec skalę zafałszowań i manipulacji dokonywanych przez władze.
- *Robert Piwko, Z archiwum bezpieki. Napisy, ulotki i anonimowe listy*
Dokumentacja SB wytworzona w ramach dochodzeń prowadzonych w związku z „pojawieniem” się w przestrzeni publicznej napisów, ulotek, wrogich wypowiedzi i anonimów stanowi dziś potwierdzenie odporności polskiego społeczeństwa na działalność propagandy komunistycznej.
- *Inicjatywy i zaproszenia Delegatury IPN w Kielcach*
Projekt Archiwum Pełne Pamięci
Zaproszenie na wystawę „PRL, propaganda a rzeczywistość”, autorstwa dr. Zawiszy
- *Zapowiedzi książek*
H. Peszko, A droga była niełatwa... Wspomnienia kieleckiego duchownego z lat 1910-1955, oprac. Ryszard Gryz, Karolina Święcich, Kielce – Warszawa 2022

Stan badań nad pomocą Żydom na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką. Przegląd piśmiennictwa, red. Tomasz Domański, Alicja Gontarek, Warszawa – Kielce 2022

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Kraków

Dodatek IPN

Stalinizm. Na czym polegał podbój społeczeństwa polskiego?

STRONA 3

Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Jakże miał znaczenie?

STRONA 4

Społeczeństwo Kielecczyzny wobec stalinowskich kampanii propagandowych

STRONA 6

Archiwa „bezpieki” zawierają także świadectwa oporu społecznego

STRONA 7

CZWARTEK
28 KWIETNIA 2022

nasza HISTORIA ŚWIĘTOKRZYSKIE

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Delegatura w Kielcach

W okowach władzy. PZPR w województwie kieleckim

Z profesorem Adamem Masalskim z Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej w Kielcach i Instytutu Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach o partii komunistycznej, jej roli w życiu społeczno-gospodarczym i kryzysach politycznych w regionie świętokrzyskim rozmawia Tomasz Treпка.

Partie komunistyczne w krajach, które znalazły się w sowieckiej strefie wpływów oparte były na tamtejszych wzorcach. Na ile udało się je przenieść na polski grunt? Na ile możemy mówić o niezależności partii komunistycznej w Polsce po zakończeniu II wojny światowej?

Zasady pełnego uzależnienia krajów Europy środkowo-wschodniej zwanych szumnie „demokracjami ludowymi” opierały się na zasadach wypracowanych w Moskwie. Po pierwsze przygotowano agenturalne grupy komunistów. Ich celem było przechwylenie władzy na ziemiach, z których wyparto wojska niemieckie. W Polsce był to marionetkowy rząd w postaci tak zwanego Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego w pełni zależnego od władz sowieckich mocodawców. Aby zapewnić sobie pełną kontrolę nad poczynaniami władz w Polsce zostały powołane tak zwane grupy doradców sowieckich, którzy usytuowani byli nie tylko w wojsku, aparacie bezpieczeństwa, ale także w ministerstwach i we władzach terytorialnych. Wszystkie ważne decyzje uzgadniane były w Moskwie ze Stalinem, a nad ich realizacją czuwali kolejni ambasadorzy sowieccy w Warszawie. W początkowym okresie w Polsce

Rozpoczęcie spartakiady w Kielcach, na transparenecie – Bolesław Bierut

po 1945 r. istniała namiastka systemu wielopartyjnego. Obok Polskiej Partii Robotniczej (PPR) istniała druga partia lewicowa Polska Partia Socjalistyczna (PPS), która była podzielona na kilka zwalczających się grup i infiltrowana przez władze moskiewskie. W pełni zależną od sowiektów była grupa wywodząca się z PPS - Robotnicza Partia Polskich Socjalistów (Edward Osóbka - Morawski, Bolesław Drobner). Z obozem londyńskim powiązana była z kolei grupa PPS WRN (Wolność, Równość, Niepodległość) na czele m.in. z Zygmuntem Żulawskim. Ważną rolę do 1947 r. spełniała partia chłopska Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) na czele której

stanął dokooptowany do rządu przybyły z Londynu Stanisław Mikołajczyk. Rychno stała się ona partią opozycyjną, szklaną i zwalczaną przez komunistów.

W jaki sposób PPR, a następnie PZPR zagwarantowały sobie dominującą rolę w systemie politycznym i partyjnym w Polsce?

Udało się głównie dzięki umiejętnemu rozgrywkom, represjom ze strony służb bezpieczeństwa i milicji oraz poprzez swoich ludzi oddelegowywanych - wprowadzanych do PPS i innych stronnictw. PPR potrafiła doprowadzić do przejęcia kontroli nad związkami zawodowymi, administracją terenową. Kluczowym zadaniem

partii było zwycięstwo w wyborach parlamentarnych, ciągle odkładanych. Ostatecznie miały one miejsce w styczniu 1947 roku. Oczywiście było, że podobnie jak referendum z czerwca 1946 r. musiały być one sfałszowane, bowiem komuniści nie mogli liczyć na poparcie większości społeczeństwa. Posiadając odpowiednie narzędzia w postaci dominacji w rządzie, służby bezpieczeństwa, Milicji Obywatelskiej i suwerena w postaci Związku Socjalistycznego, aby w obwodach wyborczych zminimalizować liczbę meżów zaufania opozycyjnego PSL. W okresie poprzedzającym wybory miały miejsce aresztowania przedstawicieli opozycji kończące

się procesami pokazowymi. Ponadto umieszczenie w ordynacji wyborczej sformułowania, że kto w czasie wojny sprzyjał okupantowi, a po 1945 roku dążył do obalenia demokratycznego ustroju Państwa mógł zostać skreślony z listy wyborców, spowodowało pozbawienie prawa do głosowania ok. 750 tys. osób. Opozycja na czele ze Stanisławem Mikołajczykiem zdawała sobie sprawę, że nie dysponuje możliwościami przeciwdziałania się komunistycznej przemocy. W czasie samych wyborów miały miejsce także manipulacje polegające na udzielaniu pierwszeństwa w wejściu do lokalu wyborczego zorganizowanym grupom zwolenników władzy ludowej, gdy tym-

czasem pozostali musieli oczekiwać w długich kolejkach. W komisjach opadowanych przez komunistów liczenie głosów było parodią.

W 1948 roku następuje moment przełomowy. Mamy do czynienia z tak zwanym zjednoczeniem ruchu robotniczego.

Zgodnie z dyrektywami z Moskwy po sfałszowanych wyborach do Sejmu w styczniu 1947 roku, z coraz większą energią władze PPR dążyły do zjednoczenia i tak już zdominowaną przez siebie coraz bardziej lewicującą PPS. W połowie 1947 roku należało do PPS około 600.000 członków. Natomiast w grudniu 1947 roku PPR liczyła około 750.000 członków. Był to okres początków zaostreżenia sytuacji politycznej w kraju, nasiliła się walka z tak zwanym reakcyjnym podziemiem. Z PPS usuwani byli przeciwnicy zjednoczenia. Intensyfikacja tej akcji miała miejsce w kwietniu 1948 r., zarówno na szczeblu centralnym jak i w województwach. Zjednoczenie obu partii odbyło się 15 grudnia 1948 roku. Po połączeniu nowa partia przyjęła nazwę Polska Zjednoczona Partia Robotnicza. Ustalono wówczas, że we władzach centralnych znajdzie się dwie trzecie przedstawicieli PPR i jedna trzecia z PPS. Nowo wybrany Komitet Centralny liczył 69 członków w tym 47 z PPR i 22 z PPS. Organem wykonawczym było Biuro Polityczne, którego przewodniczącym został Bolesław Bierut (z PPR), a sekretarzem Józef Cyrankiewicz (z PPS). W województwach także miała być zachowana taka proporcja, ale w praktyce w Komitecie Wojewódzkim znalazło się 512 członków PPR i tylko 194 członków PPS.

DOKOŃCZENIE NA STRONIE 2

Pliki do pobrania

[Nasza Historia. PZPR w województwie kieleckim \(pdf, 1.5 MB\)](#)